

YÜNÛNÎ

Meşhûr Hanbelî hadîs âlimlerinden, velî. İsmi, Muhammed bin Ahmed, künyesi Ebû Abdullah, lakabı, Takıyyüddîn'dir. Yünûnî diye bilinir. Câfer-i Sâdik'ın soyundandır. 1177 (H. 572) senesi Receb ayının altısında, Baalbek'in köylerinden olan Yünûn'de doğdu. 1260 (H.658) senesi Ramazân-ı şerîfin on dokuzunda burada vefât etti. Hadîs ilminde hâfız olan Yünûnî, zâhid, ârif ve takvâ sâhibi bir âlimdi.

Yünûnî, Dimeşk'da yetîm olarak yetişti. Annesi, onu önce bir sanata verdi. Sonra Kur'ân-ı kerîmi ezberledi. Ebû Tâhir Huşûî, Ebû Temâm Kalânîsî, Hanbel el-Mükebbir, Ebû Yemen Kendî, hadîs hâfızı Abdülganî ve daha başka âlimlerden hadîs-i şerîf dinledi. Büyük âlim Muvaffakuddîn'in yanında fıkıh ilmini öğrendi. Arabî ilimleri, Ebû Yemen Kendî'den aldı. Kendisine has olan hatta (yazıda) çok yükseldi. Abdülkâdir-i Geylânî'nin (k.sirruh) talebesi Şeyh Abdullah Betâhî'den tasavvuf hırkasını giydi. Hakkında Şam'ın arslanı denilen, yüksek hâller ve kerâmetler sâhibi, herkesin kendisinden pekçok faydalandığı Şeyh Abdullah Yünû- nî'nin hizmetinde bulundu. Şeyh Abdullah Yünûnî'yi över, onu önde tutar, fetvâlarda ona uyardı. Hadîs ilminde pek yükseldi. **Sahîh-i Müslim** ile Humeydî'nin yazdığı **El-Cem' Beyn-es-Sahîhayn** gibi büyük kitapları çok sağlam bir şekilde ezberledi. Oğlu Kutbüddîn Mûsâ şöyle der: Babam,

El-Cem' Beyn-es-Sahîhayn'

ı ve İmâm-ı Ahmed bin Hanbelî'nin

Müsned'

inin çoğunu ezberledi. En'am sûresini bir günde,

Sahîh-i Müslim'

i dört ayda, meşhûr edebî bir eser olan

Makâmât-ı Harîrî'

den üç makâmı günün bir kısmında ezberledi.

Büyük hadîs âlimlerinden Ömer bin Hâcib ondan uzun olarak bahsedip, şöyle dedi: "Yünûnî, fıkıh ve hadîs ilmi ile o kadar meşgûl oldu ki, neticede büyük bir fakîh ve hâfız (hadîs âlimi) oldu. Yünûnî, güzel ahlâk sâhibi olup, insanlara çok faydalı olur, kimseye sıkıntı vermezdi. **El-Cem'**

Beyn-es-Sahîhayn

adlı eseri ezberlemişti. Bana,

Sahîh-i Müslim'

i ezberlediğini söylemişti. Onu dört ayda ezberinden tekrar ederdi. O, Ahmed bin Hanbelî'nin

Müsned'

inin çoğunu ezberinden tekrar ederdi. Bir oturuşunda yetmiş hadîs-i şerîf ezberlerdi."

Yünûnî, yaşının ilerlemiş ve ilimde pek yükselmiş olmasına rağmen, hadîs-i şerîf dinlemeyi, okumayı çok severdi. Baalbek halkı, Yünûnî'nin Kazvînî, Behâüddîn Makdisî, İbn-i Revâha, Hamevî ve başka büyük âlimlerin huzûrunda hadîs-i şerîf okumasını dinlerlerdi.

Yünûnî yüksek hâller ve kerâmetler sâhibiydi. İbâdet ve muayyen vakitlerde okuduğu duâlara muntazam devam ederdi. Kerâmetlerini açıkça göstermezdi. Hâl sahiplerinden olan Şeyh Osman onun hakkında Yünûnî sekiz sene kutub oldu" demiştir.

Yünûnî'nin, sultanlar katında yüksek bir yeri vardı. Ona çok hürmet gösterirlerdi. Hattâ bir defâsında, Dimeşk kalesinde **Buhârî** dinliyordu. Orada Sultan Eşref de vardı. Yünûnî abdest almak için kalktı. Bunun üzerine sultan da kalktı ve Yünûnî'ye kurulanması için veya ayağını basması için bir havlu takdîm etti. Yünûnî'nin, havlunun temizliğinden endişe etmemesi için, temizliği husûsunda yemin etti.

Büyük hadîs âlimi Zehebî şöyle dedi: “Bir defâ Melik Eşref Baalbek'e gelmişti. Önce Yünûnî'nin evine geldi. Kapıyı çaldı. İçeriden kimsin? denilince, ismi ile kendisinin geldiğini söyledi.”

Melik Kâmil, kardeşi Eşref'in yanına gelmişti. Eşref, kardeşi Kâmil'e, Şeyh Yünûnî'nin güzel hâllerinden bahsetti. Bunun üzerine Sultan Kâmil, Yünûnî'yi görmek istedi. Yünûnî'nin gelmesi için Baalbek'e haber gönderdi. Yünûnî, Dimeşk'a gelince, Sultan Kâmil onunla görüştü. İlmî mevzûlarda konuştular. Sultan Kâmil ile Yünûnî arasında **Sahîh-i Müslim**'deki bir ibâre üzerinde ihtilâf meydana gelmişti. Sultan Kâmil, Yünûnî'ye; “Ben

Sahîh-i Müslim

'i muhtasar hâle getirdim. Üzerinde çalışma yaptım. Fakat senin dediğin gibi bir ibâre yok” dedi. Yünûnî, Sultan Kâmil'in söylediğinden başka diyordu. Nihâyet, Sultan Kâmil, birisini gönderip kendi yaptığı beş cildlik

Sahîh-i Müslim

muhtasarını getirtti. Sultan Kâmil cildlerden birisini, Eşref birisini, orada bulunan birisi diğer cildi, Yünûnî de cildlerden birisini aldı. Onlar, o ibâreyi arıyorlardı. Yünûnî, eline cildi alıp, ilk açışında aradıkları hadîs-i şerîfin ibâresini buldu. O hadîs-i şerîfin ibâresi, kendi dediği gibiydi. Sultan Kâmil, Yünûnî'nin çabucak bulmasına çok hayret etti. Görüşmeleri bitince, Sultan Kâmil, Yünûnî'yi Mısır tarafına almak istedi. Eşref, Sultan Kâmil'e; “Yünûnî, Baalbek'i hiçbir yere tercih etmez” dedi. Sonra Sultan Kâmil, ona sayısız hediyeler gönderdi.

Yünûnî'nin oğlu Kutbüddîn Mûsâ anlattı: “Babam emîrlerden ve vezîrlerden sâdece yenilecek hediye kabûl ederdi. Kendisine gönderilen bu hediyelerden bir kısmını tekrar onlara gönderir, onlar da teberrük ve şifâ niyetiyle alır, kabûl ederlerdi.”

Yünûnî fakirdi ve malı yoktu. Bununla berâber Câfer-i Sâdık'ın soyundan olduğu için sadaka kabûl etmezdi. Çünkü Ehl-i beyt sadaka almaz.

Şeyh Abdullah'ın bir kızı vardı. Hanımına, kızını Yünûnî'ye vereceğini söyledi. Hanımı, Yünûnî'nin fakir olduğunu, kızının ise, mesûd ve bolluk içerisinde yaşamasını istediğini, bu sebeple Yünûnî'ye vermek istemediğini söyledi. Bunun üzerine Şeyh Abdullah hanımına; “Ben Yünûnî ile kızımı öyle bir evde görüyorum ki, o evde bolluk ve bereket olacak, sultanlar Yünûnî'nin ziyâretine gidip gelecektir” dedi. Şeyh Abdullah'ın dediği, Allahü teâlânın izniyle aynen çıktı ve kızını Yünûnî ile evlendirdi.

Sultanlar ve oğulları, İbn-i Salâh, İbn-i Abdüsselâm, İbn-i Hâcib, Hasrî gibi meşhûr âlimler, İbn-i Cevzî ve daha başka tanınmış kâdılar kendisine pekçok hürmet gösterirlerdi. İnsanlar, Yünûnî'nin ilminden ve güzel ahlâkından çok istifâde etmişler, onun yaşayışını ve gidişâtını kendilerine nümûne edinmişlerdir. Yünûnî, heybetli, güzel sûretli ve vekar sâhibi, mübârek bir zâtı. Hocası Şeyh Abdullah'a çok bağlıydı. Onun gibi, sünnet-i seniyyeye uymakta çok titizdi.

Yünûnî'den; iki oğlu, Ebû Hüseyin Hâfız ve Kutub el-Müverrik'ten başka, Ebû Abdullah bin Ebû Feth, İbrâhim bin Hâtem, Muhammed bin Muhib, Ebû Abdullah bin Zerrâd, İbrâhim bin Kureşî el-Ba'î ve diğerleri hadîs-i şerîf rivâyet etmişlerdir. Yünûnî vefât edince, hocası Şeyh Abdullah'ın yanına defnedildi. Mîrâcla ilgili bir kitabı vardır.

BİR MEKTUP GELDİ

Yünûnî, hocası Şeyh Abdullah ile ilgili şöyle anlatır: “Bir defâ Harran'a gitmek üzere niyetlenmişim. Çünkü, Harran'da ferâiz ilmini (Mîrâs taksîmi) çok iyi bilen bir âlimin olduğunu duymuştum. Yolculuğa çıkacağım gecenin sabahında, Şeyh Abdullah Yünûnî'den bir mektup geldi. Bana, Kudüs-i şerîfe gitmemi emrediyordu. Bunu okuyunca, bende bir hoşnudsuzluk hâsıl oldu. Bunun üzerine Kur'ân-ı kerîmi açtım. Bir de ne göreyim. Yâsîn-i şerîfin yirmi birinci âyet-i kerîmesi çıktı: Burada meâlen şöyle buyuruluyordu: **“Sizden bir ücret istemeyen kimselere uyun ki, onlar hidâyet üzeredirler.”**

Benim durumum ile, Kur'ân-ı kerîmi açınca karşılaştığım âyet-i kerîme arasında güzel bir muvâfakat, uyum olmuştu. Bunun üzerine Kudüs-i şerîfe doğru yola çıktım. Oraya varınca da, hayretimi gerektiren bir hâdise ile karşılaştım. Harran'a, ferâiz ilmi öğrenmek için yanına gitmek istediğim zât, Kudüs'te idi. Burada ondan ferâiz ilmini iyice öğrendiğim kanâati hâsıl oluncaya kadar, bu ilmi okudum.”

- 1) *Mu'cem-ül-Müellifîn; c.8, s.282*
- 2) *El-Bidâye ven-Nihâye; c.12, s.227, 229*
- 3) *El-A'lâm; c.5, s.322*
- 4) *Şezerât-üz-Zeheb; c.5, s.294*
- 5) *Zeyl-i Tabakât-ı Hanâbile; c.2, s.269*
- 6) *Tezkiret-ül-Huffâz; c.4, s.1439*
- 7) *İslâm Âlimleri Ansiklopedisi; c.9, s.149*